

KÜRESEL VATANDAŞLIĞIN SALDIRGANLIĞA ETKİSİ: SEYİRCİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

Sultan YAVUZ EROĞLU²

Seydi KARAKUŞ³

Özet

Bu çalışmanın amacı; farklı spor dallarındaki spor seyircilerinin küresel vatandaşlık düzeylerinin saldırganlık üzerine etkisinin olup olmadığının araştırılmasıdır. Çalışma grubunu Adana ve Mersin illerinde bulunan toplam 514 seyirci oluşturmaktadır. Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak Morais ve Ogden (2011) tarafından geliştirilen, İbrahim Fevzi Şahin ve Fatih Çermik tarafından Türkçeye uyarlanan “Küresel Vatandaşlık Ölçeği” ile İpek İlter (1984) tarafından geliştirilen “Saldırganlık Envanteri” kullanılmıştır. Ayrıca, katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmek için araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma problemlerine cevap bulmak için deneklere uygulanan anketler bilgisayar ortamına SPSS 15,0 ile girilmiştir. Sonuç olarak, seyircilerin cinsiyet değişkenine göre toplam küresel vatandaşlık, küresel sivil katılım ve sosyal sorumluluk alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Müsabakalara gitme durumunda da toplam küresellik, küresel sivil katılım ve küresel yetkinlik alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Seyircilerin saldırganlık durumunda ise sadece cinsiyet değişkeninde erkek seyircilerin kadın seyircilere göre yakıcı saldırganlık alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda ise, sosyal sorumluluk değişkeninin atılganlık üzerinde önemli (anlamlı) ve pozitif bir etkiye sahip olduğu ancak küresel sivil katılım ve sosyal sorumluluk değişkenlerinin anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir. Küresel sivil katılım değişkeninin edilgen saldırganlık üzerinde önemli (anlamlı) ve negatif bir etkiye sahip olduğu ancak küresel yetkinlik ve sosyal sorumluluk değişkenlerinin anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Vatandaşlık, Saldırganlık, Spor, Seyirci, Küreselleşme

Gönderilme Tarihi: 22.04.2020

Kabul Tarihi: 30.05.2020

- 1 Bu makale; Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Prof. Dr. Seydi KARAKUŞ’un danışmanlığını yürüttüğü, Sultan YAVUZ’un hazırladığı, “Farklı Spor Dallarındaki Sporcu, Seyirci ve Yöneticilerin Küresel Vatandaşlık ve Saldırganlık İlişkisi” adlı Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.
- 2 Dr. Öğr. Üyesi Sultan Yavuz Eroğlu, Siirt Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Siirt, sultan-yvz@windowslive.com, ORCID: 0000-0001-5875-2836
- 3 Prof. Dr. Seydi Karakuş, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kütahya, seydikarakus@hotmail.com ORCID:0000-0003-2566-1764

THE EFFECT OF GLOBAL CITIZENSHIP ON AGGRESSION: A RESEARCH ON THE AUDITORS

Abstract

The aim of this study is to investigate whether the global citizenship levels of sports spectators in different sports have an impact on aggression. The study group consists of 514 spectators in Adana and Mersin provinces. In this research, "Global Citizenship Scale" developed by Morais and Ogden (2011), adapted to Turkish by İbrahim Fevzi Şahin and Fatih Çermik, and "Aggression Inventory" developed by İpek İlder (1984) were used in this study. In addition, a personal information form developed by the researcher was used to determine the demographic characteristics of the participants. The questionnaires applied to the subjects to find answers to the research problems were entered into the computer environment with SPSS 15.0. As a result, a significant difference was found in total global citizenship, global civic participation and social responsibility sub-dimensions according to the gender variable of the audience. In case of competitions, a significant difference was found in total sphericity, global civic participation and global competency sub-dimensions. In case of aggression of the audience, it was determined that there was a significant difference in the aggressive sub-dimension of male audience compared to female audience only in the gender variable. As a result of the regression analysis, it is seen that the social responsibility variable has a significant (significant) and positive effect on assertiveness, but the global civic participation and social responsibility variables have no significant effect. It is seen that the global civic participation variable has a significant (significant) and negative effect on the passive aggression, but the global competence and social responsibility variables have no significant effect.

Keywords: *Global Citizenship, Aggression, Sports, Audience, Globalization*

Giriş

Spor, sağlığa ve eğlenceye hizmet eden bedensel aktivitedir. Günümüzde en önemli sosyal olgulardan biri olarak gösterilen spor, ekonomik, sosyal ve kültürel bir dinamik olarak varlığını sürdürmektedir (Reyhan vd, 2019: 163). Biraz daha kapsamlı olarak spor, bireylerin bedensel, ruhsal ve zihinsel olarak sağlıklı ve iyi olmaları için yaptıkları etkinlikler bütünüdür (Eroğlu, 2019: 92). İnsanların spordan beklentilerinin artmasının temelinde sporun birçok açıdan faydalı olması gelmektedir. Hedef kitlesinin her geçen gün arttığı spor olgusu, geçmişten günümüze beden hareketlerinin daha bilinçli bir şekilde yapılmasıyla bedensel ve ruhsal olarak sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi dolayısıyla sağlıklı toplumların oluşturulması açısından önem arz etmektedir. Diğer taraftan, zaman içerisinde gelişen ve değişen spor olgusu yapılan çeşitli spor organizasyonlarıyla ülke ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır. Spor organizasyonları bir bütün olarak düşünüldüğünde şüphesiz ki spor seyircileri bu bütünün en önemli parçalarından biridir. Günümüzde artık dünyanın her yerine seyirci olarak katılan spor kitlesi görülmektedir (Amman, 2005: 4). Küresel bir olgu olan spor, toplumların hem sosyal hem de ekonomik koşulları doğrultusunda yaygınlaşmaktadır. Günümüzde küreselleşmenin hız kazanmasında sporun tüketim olgusunun içinde yer alması da önemli bir rol oynamaktadır (Ekmekçi vd, 2013: 92). Serbest piyasa ekonomisi ve uluslararası rekabet koşullarının hâkim kılındığı, dünyanın tek bir pazar haline getirildiği küreselleşme sürecinde yaşananlardan sporda kendi payına düşeni alacaktır (Talimciler, 2002: 37). Sadece birkaç yıl öncesinde henüz adını bile duymadığımız spor türleri ve bu spor türleri ile seyirci ya da katılımcı olarak ilgilenen kişilerin sayısı hızla artmaktadır. Spor olgusu gittikçe büyümüş, gerek hizmet, gerek üretim, gerekse organizasyon açısından bir sektör halini almıştır (Ekmekçi vd, 2013: 93). Bu da küreselleşmenin etkisi ile sporun özünde oyun, eğlence, işten uzaklaşma yatarken zaman içerisinde meslek halini alması ile ayrı bir ekonomik sektör yaratmasına neden olmuştur. Bu sebeple insanlarda, spor yoluyla nasıl kar sağlanır şeklinde bir algı oluşarak sporun içinde yer alan gerek sporcu gerekse sporseverlerin çeşitli yollara başvurdukları görülmüştür. Çünkü içinde yaşadığımız dünya da spor sistemi, kuralları hep kazanmaya, hep zirveye kilitlenmiştir (Şahin, 2009: 37-38). Küreselleşmenin oldukça hızlı yaşandığı günümüzde kitleleşerek, endüstrileşerek, ticarileşerek, siyasallaşarak ve bilimselleşerek bu süreçten payını alan spor alanında, kitle iletişim araçları vasıtasıyla oluşan popüler kültürün yansımaları da kendini göstermektedir (Şahin, 2006: 43). Spor ulusların sosyal, kültürel yapılarına ya da yönetim biçimlerine aldırılmaksızın, yeryüzündeki tüm toplumlara hitap edebilecek bir güce sahiptir (Çeyiz vd, 2014: 490). Dünya-

nın gelişen hızlı teknolojiyle birlikte ülkelerin birbirlerinden haberdar olmaları kaçınılmaz bir durumu ortaya çıkarmıştır. İnsanların toplum içindeki vatandaşlığının farkında olması küreselleşen dünyayla birlikte küresel vatandaşlığında farkına olması açısından önemli görülmektedir. Küresel vatandaş, olaylara dünya ve insanlık gözüyle bakan ve gelecek nesillere sürdürülebilir bir yaşam bırakmaya çalışan evrensel bir kişiliktir (Kan, 2009: 25-30). Başka bir ifadeyle küresel vatandaşlık, yeryüzünde yaşayan insanların ırk, renk, dil ve inanç ayrımı olmaksızın dünyanın vatandaşları olduğu fikri veya bundan doğan kimliktir (Erişim Tarihi: 31.05.2015). Spor olgusu içerisinde olan aktif-pasif her bireyin milli duygular taşırken başka milli değerlere de saygı duyması beklenmektedir. Diğer taraftan, bireyler öncelikle kendi öz değerlerinin, kültürünün, dilinin, milletinin değerini benimseyip her durumda koşulsuz sahip çıkarak ve yaşatarak kendi vatandaşlığının önemini bilmesi gerekmektedir. Daha sonra ise küreselleşen dünyayla birlikte küresel vatandaşlığa da saygı duyulması beklenmektedir.

Küresel olgu olarak kabul ettiğimiz sporda, ırk, dil, din gibi değerlerin istismar edilmeden haksız kazancın yok edilmesi, kazanma uğruna sporcu sağlığının tehlikeye atılması ve benzeri gibi etik değerlerin önüne çıktığını görmekteyiz. Taraftarlık yapılan takımlara o takım ya kazanmalıdır ya da kazanmalıdır başka alternatifi yokmuş gibi davranılmamalıdır. Aynı durumu küresel boyutta düşünecek olursak milli müsabakalarda milli duygularımızla sonsuz destek vermenin yanında aynı tutum ve davranışı burada da göstermek gerekmektedir. Son zamanlarda, ülkemizde giderek artan, gerek ulusal gerekse uluslararası birçok spor organizasyonunun düzenlendiğini ve başarı elde edildiğini görmekteyiz.

Kitleleri peşinden sürüklemek gücüne sahip olan spor, içerisinde aktif ya da pasif tüm bireylerin sorumluluklarının bilincinde olması ile birlikte küresel vatandaşlığın farkında olması ve etik dışı davranışlardan kaçınması halinde spora olan ilginin artması, spor kültürünün oluşturulması ve ülkenin tanıtılması açısından önem taşıdığı kanaatindeyiz. Çünkü her başarılı takımı alkışlamak küresel vatandaşlığın gerekliliğidir. Diğer taraftan rakip takımın yaşadığı olumsuzluklar (haksızlık, yenilgi, sakatlık vb.) karşısında susulması küresel vatandaşlığın olmadığına göstergesidir. Bu noktadan yola çıkarak küresel bir olgu olan sporun içerisinde büyük öneme sahip olan seyircilerin üzerinde araştırma yapılmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Araştırmada, küresel vatandaşlığın saldırganlık üzerindeki etkisinin ortaya konulması ile sporda başarının sürekliliği, saldırganlık eğilimlerinin azaltılması ve yapılacak yeni çalışmalara yol göstermesi açısından önemli görülmüştür. Aynı zamanda sporun içerisinde yaşanan fair-play davranışlarına özen gösterilmesi ve yaşanan olayları bir bütün olarak küresel düşünülmesi

sporun önündeki engeli az da olsa kaldıracaktır. Aynı zamanda fair-play dışı davranışların spordan uzaklaştırılıp yukarıda bahsedilen olumsuzlukların yaşanmaması için spor seyircilerinin sporda küresel vatandaş olmalarını sağlamak sporun içerisinde yer alan herkesin sorumluluğu altındadır. Bu doğrultuda seyircilerde küresel vatandaşlığın saldırganlığa etkisinin incelenmesi önemli görülmüştür ve bu çalışmada böylesi bir etkinin olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Bu bölümde çalışmada kullanılan materyal ve yöntem hakkında bilgilere yer verilmektedir.

Çalışma grubu

Çalışma grubunu Adana ve Mersin illerinde bulunan toplam 514 seyirci oluşturmaktadır.

Tablo 1. Seyircilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Özellik	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	164	31,9
	Erkek	350	68,1
Takım tutma	Evet	460	89,5
	Hayır	54	10,5
Müsabakalara gitme	Evet	434	84,4
	Hayır	80	15,6

Araştırmaya katılan 514 seyircinin %68,1'i erkek, %31,9'u kadın. Seyircilerin %89,5'i takım tutmakta, %10,5'i takım tutmamaktadır. Seyircilerin %84,4'ü spor müsabakalarına gitmekte, %15,6'sı spor müsabakalarına gitmemektedir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel yöntem tarama modeline göre modellenmiştir. Betimleme yöntemi geçmişe ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, kendi şartları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışılır. Olayı değiştirme ve etkileme çabası göstermeden bilmek istenen şeyi gözleyip belirleyebilmektir (Şenyüzlü, 2013: 33).

Bu doğrultuda seyircilerin küresel vatandaşlık ve saldırganlık düzeylerinin cinsiyet, takım tutma ve müsabakalara gitme durumlarına göre belirlenmeye çalışıldığı için betimsel tarama modeline dayanmaktadır. Aynı zamanda araştırmada seyircilerin küresel vatandaşlıklarının saldırganlık üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmek için araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, Morais ve Ogden tarafından geliştirilen, İbrahim Fevzi Şahin ve Fatih Çermik tarafından Türkçeye uyarlanan “Küresel Vatandaşlık Ölçeği”, ile Kiper tarafından geliştirilen “Saldırıcılık Envanteri” kullanılmıştır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği

Anketin ikinci bölümünde Morais ve Ogden tarafından geliştirilen, İbrahim Fevzi Şahin ve Fatih Çermik tarafından Türkçeye uyarlanan ve 30 sorudan oluşan “Küresel Vatandaşlık Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, “Küresel Sivil Katılım (3, 6, 8, 11, 13, 17, 19, 21, 22, 24, 27, 29 ve 30.maddeler)”, “Küresel Yetkinlik (2, 4, 5, 7, 9, 12, 15, 20, 23, 25 ve 26.maddeler)” ve “Sosyal Sorumluluk (1, 10, 14, 16, 18 ve 28. maddeler)” olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. İfadeler “1-hiç katılmıyorum” ile “5-tamamen katılıyorum” arasındadır. Her alt boyutta puan yüksekliği madde/alt boyuta ilişkin alginın olumlu olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada ölçekteki maddelerin açıkladığı toplam varyans %42,3 ve Cronbach Alpha katsayısı 0,88 olarak bulunmuştur.

Saldırıcılık Envanteri

Anketin ikinci bölümünde Kiper tarafından geliştirilen ve 30 sorudan oluşan “Saldırıcılık Envanteri” kullanılmıştır. Envanter, “Yıkıcı Saldırıcılık (1, 2, 3, 13, 14, 15, 22, 23, 24, 29. maddeler)”, “Atılıcılık (4, 5, 6, 10, 11, 12, 19, 20, 21, 28. maddeler)” ve “Edilgen Saldırıcılık (7, 8, 9, 16, 17, 18, 25, 26, 27, 30. maddeler)” olmak üzere 3 alt testten oluşmaktadır. Bu çalışmada envanterdeki maddelerin açıkladığı toplam varyans %50,8 ve Cronbach Alpha katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Verilerin analizinde SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri frekans ve yüzde tabloları şeklinde sunulmuştur. Ölçek ve alt boyutları puanlarının ortalama, standart sapma betimsel istatistik tablosu şeklinde sunulmuştur.

Ölçek ve alt boyut puanlarının normallik sınavında Çarpıklık (Skewness) katsayısı kullanılmıştır. Yapılan normallik testinde normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden demografik değişkenlere göre karşılaştırmada iki alt grupta olan demografik değişkenler için Bağımsız İki Örneklem t Testi ile Küresel Vatandaşlık Davranışının Saldırıcılık üzerindeki etkisinin incelenmesinde çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi 0,05 $p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri doğrultusunda ulaşılan bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 2. Küresel Vatandaşlık Davranışına İlişkin Betimsel İstatistikler

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Min.	Maks.	\bar{X}	SS	Çarpıklık (Skewness)
Küresel Sivil Katılım	13	1,21	4,57	3,06	0,70	-0,092
Küresel Yetkinlik	11	1,64	4,64	3,04	0,60	-0,165
Sosyal Sorumluluk	6	1,00	4,67	2,92	0,65	-0,412
Küresel Vatandaşlık	30	1,43	4,43	3,01	0,60	-0,135

Küresel Vatandaşlık Ölçeği “Küresel Sivil Katılım” alt boyut puan ortalaması $3,06 \pm 0,70$; “Küresel Yetkinlik” alt boyut puan ortalaması $3,04 \pm 0,60$; “Sosyal Sorumluluk” alt boyut puan ortalaması $2,92 \pm 0,65$ olarak bulunmuştur. Küresel Vatandaşlık Ölçeği puan ortalaması $3,01 \pm 0,60$ olarak bulunmuştur.

Tablo 3. Küresel Vatandaşlık Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Küresel Sivil Katılım	Kadın	116	3,20	0,70	2,360	0,019
	Erkek	398	3,02	0,70		
Küresel Yetkinlik	Kadın	116	3,08	0,60	0,784	0,434
	Erkek	398	3,03	0,60		
Sosyal Sorumluluk	Kadın	116	3,04	0,74	2,072	0,039
	Erkek	398	2,89	0,62		
Küresel Vatandaşlık	Kadın	116	3,11	0,63	2,035	0,042
	Erkek	398	2,98	0,60		

Küresel Sivil Katılım alt boyut puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=2,360$; $p<0,05$). Kadın seyircilerin Küresel Sivil Katılım puanları erkek seyircilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Küresel Yetkinlik alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0,05$).

Sosyal Sorumluluk alt boyut puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=2,072$; $p<0,05$). Kadın seyircilerin Sosyal Sorumluluk puanları erkek seyircilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Küresel Vatandaşlık puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=2,035$; $p<0,05$). Kadın seyircilerin Küresel Vatandaşlık puanları erkek seyircilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 4. Küresel Vatandaşlık Ölçeği Puanlarının Takım Tutma Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Takım Tutma	N	\bar{X}	SS	t	p
Küresel Sivil Katılım	Evet	460	3,06	0,70	-0,784	0,433
	Hayır	54	3,13	0,75		
Küresel Yetkinlik	Evet	460	3,04	0,60	-0,370	0,712
	Hayır	54	3,07	0,61		
Sosyal Sorumluluk	Evet	460	2,92	0,65	-0,774	0,439
	Hayır	54	2,99	0,66		
Küresel Vatandaşlık	Evet	460	3,00	0,60	-0,646	0,518
	Hayır	54	3,06	0,64		

Küresel Vatandaşlık Ölçeği ve alt boyut puanlarının takım tutma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 5. Küresel Vatandaşlık Ölçeği Puanlarının Müsabakalara Gitme Durumuna Göre *t* Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Müسابakalara Gitme	N	\bar{X}	SS	t	p
Küresel Sivil Katılım	Evet	434	3,09	0,71	2,128	0,034
	Hayır	80	2,91	0,66		
Küresel Yetkinlik	Evet	434	3,08	0,60	3,363	0,001
	Hayır	80	2,84	0,60		
Sosyal Sorumluluk	Evet	434	2,95	0,65	1,962	0,050
	Hayır	80	2,79	0,67		
Küresel Vatandaşlık	Evet	434	3,04	0,60	2,650	0,008
	Hayır	80	2,85	0,58		

Küresel Sivil Katılım alt boyut puanlarının müsabakalara gitme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=2,128$; $p<0,05$). Müsabakalara giden seyircilerin Küresel Sivil Katılım puanları müsabakalara gitmeyen seyircilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Küresel Yetkinlik alt boyut puanlarının müsabakalara gitme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=3,363$; $p<0,05$). Müsabakalara giden seyircilerin Küresel Yetkinlik puanları müsabakalara gitmeyen seyircilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Sosyal Sorumluluk alt boyut puanlarının müsabakalara gitme durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0,05$). Küresel Vatandaşlık Ölçeği puanlarının müsabakalara gitme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=2,650$; $p<0,05$). Müsabakalara giden seyircilerin Küresel Vatandaşlık Ölçeği puanları müsabakalara gitmeyen seyircilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 6. Saldırganlık Davranışına İlişkin Betimsel İstatistikler

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Min.	Maks.	\bar{X}	SS	Çarpıklık (Skewness)
Yıkıcı Saldırganlık	10	1	61	29,91	12,14	-0,021
Atılğanlık	10	10	61	45,61	10,44	-0,743
Edilgen Saldırganlık	10	1	61	27,37	11,30	0,042
Saldırganlık	30	20	183	102,91	24,35	-0,043

Saldırganlık Ölçeği “Yıkıcı Saldırganlık” alt boyut puan ortalaması $29,91 \pm 12,14$; “Atılğanlık” alt boyut puan ortalaması $45,61 \pm 10,44$; “Edilgen Saldırganlık” alt boyut puan ortalaması $27,37 \pm 11,30$ olarak bulunmuştur. Saldırganlık Ölçeği puan ortalaması $102,91 \pm 24,35$ olarak bulunmuştur.

Tablo 7. Saldırganlık Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Yıkıcı Saldırganlık	Kadın	116	27,79	11,78	-2,145	0,032
	Erkek	398	30,53	12,20		
Atılğanlık	Kadın	116	46,53	9,50	1,073	0,284
	Erkek	398	45,34	10,70		
Edilgen Saldırganlık	Kadın	116	27,53	10,50	0,172	0,864
	Erkek	398	27,33	11,54		
Saldırganlık	Kadın	116	101,85	22,58	-0,526	0,599
	Erkek	398	103,21	24,86		

Yıkıcı Saldırganlık alt boyut puanlarının cinsiyet değişkeninde anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=-2,145$; $p<0,05$). Erkek seyircilerin Yıkıcı Saldırganlık puanları kadın seyircilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Atılğanlık, Edilgen Saldırganlık alt boyut puanlarının ve Saldırganlık Ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 8. Saldırganlık Ölçeği Puanlarının Takım Tutma Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Takım Tutma	N	\bar{X}	SS	t	p
Yıkıcı Saldırganlık	Evet	460	30,20	12,11	1,570	0,117
	Hayır	54	27,46	12,32		
Atılgnlık	Evet	460	45,59	10,36	-0,152	0,880
	Hayır	54	45,81	11,20		
Edilgen Saldırganlık	Evet	460	27,59	11,26	1,277	0,202
	Hayır	54	25,52	11,63		
Saldırganlık	Evet	460	103,38	24,22	1,310	0,191
	Hayır	54	98,80	25,31		

Saldırganlık Ölçeği ve alt boyut puanlarının takım tutma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 9. Saldırganlık Ölçeği Puanlarının Müsabakalara Gitme Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Müسابakalara Gitme	N	\bar{X}	SS	t	p
Yıkıcı Saldırganlık	Evet	434	29,86	12,09	-0,219	0,827
	Hayır	80	30,19	12,52		
Atılgnlık	Evet	434	45,74	10,69	0,627	0,531
	Hayır	80	44,94	9,01		
Edilgen Saldırganlık	Evet	434	27,47	11,26	0,463	0,644
	Hayır	80	26,84	11,58		
Saldırganlık	Evet	434	103,07	24,48	0,375	0,708
	Hayır	80	101,96	23,79		

Saldırganlık Ölçeği ve alt boyut puanlarının müsabakalara gitme durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 10. Seyircilerde Küresel Vatandaşlığın Yıkıcı Saldırganlık Davranışları Üzerindeki Etkisine Ait Çoklu Regresyon Analizi

Bağımsız değişkenler	B	SHB	β	t	p
Sabit	44,737	2,726		16,412	0,000
Küresel Sivil Katılım	-5,757	1,316	-0,333	-4,376	0,000
Küresel Yetkinlik	3,048	1,494	0,151	2,040	0,042
Sosyal Sorumluluk	-2,208	1,137	-0,119	-1,941	0,053
R=0,313	R2=0,098	DR2=0,093			
F(3, 513)=18,435	p=0,000				

Küresel Vatandaşlık alt boyutları ile Yıkıcı Saldırganlık arasındaki ilişkiyi gösteren modelin uygun olduğu görülmektedir ($F_{(3, 513)}=18,435$; $p<0,05$). Küresel Vatandaşlık alt boyutları, Yıkıcı Saldırganlık değişkenindeki değişimin yaklaşık %9'unu açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonucu incelendiğinde Yıkıcı Saldırganlık üzerinde en önemli etkiye sahip değişkenlerin sırasıyla Sosyal Sorumluluk ($\beta=-0,33$; $t=-4,38$; $p<0,05$), Küresel Yetkinlik ($\beta=0,15$; $t=2,04$; $p<0,05$) olduğu; ancak Küresel Sivil Katılım ($\beta=-0,12$; $t=-1,94$; $p<0,05$) değişkeninin anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre Yıkıcı Saldırganlık değişkeninin yordanmasına ilişkin matematiksel model aşağıdaki gibidir (KSK: Küresel Sivil Katılım, KY: Küresel Yetkinlik, SOS: Sosyal Sorumluluk): Yıkıcı Saldırganlık = $44,74 - 0,33 \cdot KSK + 0,15 \cdot KY - 0,12 \cdot SOS$

Tablo 11. Seyircilerde Küresel Vatandaşlığın Atılgnlık Davranışları Üzerindeki Etkiye Ait Çoklu Regresyon Analizi

Bağımsız değişkenler	B	SHB	β	t	p
Sabit	35,819	2,425		14,770	0,000
Küresel Sivil Katılım	0,284	1,171	0,019	0,242	0,809
Küresel Yetkinlik	1,176	1,329	0,068	0,885	0,377
Sosyal Sorumluluk	2,777	0,694	0,174	4,002	0,000
R=0,174	R2=0,030	DR2=0,028			
F(3, 513)=16,019	p=0,000				

Küresel Vatandaşlık alt boyutları ile Atılgnlık arasındaki ilişkiyi gösteren modelin uygun olduğu görülmektedir ($F_{(3, 513)}=16,019$; $p<0,05$). Küresel Vatan-

Küresel Vatandaşlığın Saldırganlığa Etkisi: Seyirciler Üzerine Bir Araştırma

daşlık alt boyutları, Atılğanlık değişkenindeki değişimin yaklaşık %3'ünü açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonucu incelendiğinde Sosyal Sorumluluk ($\beta=0,17$; $t=4,00$; $p<0,05$) değişkeninin Atılğanlık üzerinde önemli (anlamli) ve pozitif bir etkiye sahip olduğu ancak Küresel Sivil Katılım ($\beta=0,02$; $t=0,24$; $p>0,05$) ve Sosyal Sorumluluk ($\beta=0,17$; $t=0,89$; $p>0,05$) değişkenlerinin anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir. Atılğanlık = $35,82 + 0,02*KSK + 0,07*KY + 0,17*SOS$

Tablo 12. Seyircilerde Küresel Vatandaşlığın Edilgen Saldırganlık Davranışları Üzerindeki Etkiye Ait Çoklu Regresyon Analizi

Bağımsız değişkenler	B	SHB	β	t	p
Sabit	42,687	2,547		16,761	0,000
Küresel Sivil Katılım	-4,071	1,229	-0,253	-3,312	0,001
Küresel Yetkinlik	0,838	1,396	0,045	0,601	0,548
Sosyal Sorumluluk	-1,842	1,063	-0,107	-1,734	0,084
R=0,301	R2=0,091	DR2=0,085			
F(3, 513)=16,947	p=0,000				

Küresel Vatandaşlık alt boyutları ile Edilgen Saldırganlık arasındaki ilişkiyi gösteren modelin uygun olduğu görülmektedir ($F_{(3, 513)}=16,947$; $p<0,05$). Küresel Vatandaşlık alt boyutları, Edilgen Saldırganlık değişkenindeki değişimin yaklaşık %9'unu açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonucu incelendiğinde Küresel Sivil Katılım ($\beta=-0,25$; $t=-3,31$; $p<0,05$) değişkeninin Edilgen Saldırganlık üzerinde önemli (anlamli) ve negatif bir etkiye sahip olduğu ancak Küresel Yetkinlik ($\beta=0,05$; $t=0,60$; $p>0,05$) ve Sosyal Sorumluluk ($\beta=-0,11$; $t=-1,73$; $p>0,05$) değişkenlerinin anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre Edilgen Saldırganlık değişkeninin yordanmasına ilişkin matematiksel model aşağıdaki gibidir (KSK: Küresel Sivil Katılım, KY: Küresel Yetkinlik, SOS: Sosyal Sorumluluk): Edilgen Saldırganlık = $42,69 - 0,25*KSK + 0,05*KY - 0,11*SOS$

Tablo 13. Seyircilerde Küresel Vatandaşlığın Saldırganlık Davranışları Üzerindeki Etkiye Ait Çoklu Regresyon Analizi

Bağımsız değişkenler	B	SHB	β	t	p
Sabit	123,243	5,601		22,004	0,000
Küresel Sivil Katılım	-9,545	2,703	-0,276	-3,531	0,000
Küresel Yetkinlik	5,062	3,070	0,125	1,649	0,100
Sosyal Sorumluluk	-2,224	2,337	-0,060	-0,952	0,342
R=0,229	R2=0,052	DR2=0,047			
F(3, 513)=9,394	p=0,000				

Küresel Vatandaşlık alt boyutları ile Saldırganlık arasındaki ilişkiyi gösteren modelin uygun olduğu görülmektedir ($F_{(3, 513)}=9,394$; $p<0,05$). Küresel Vatandaşlık alt boyutları, Saldırganlık değişkenindeki değişimin yaklaşık %5'ini açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonucu incelendiğinde Küresel Sivil Katılım ($\beta=-0,28$; $t=-3,53$; $p<0,05$) değişkeninin Saldırganlık üzerinde önemli (anlamlı) ve negatif bir etkiye sahip olduğu ancak Küresel Yetkinlik ($\beta=0,13$; $t=1,65$; $p>0,05$) ve Sosyal Sorumluluk ($\beta=-0,06$; $t=-0,95$; $p>0,05$) değişkenlerinin anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre Saldırganlık değişkeninin yordanmasına ilişkin matematiksel model aşağıdaki gibidir (KSK: Küresel Sivil Katılım, KY: Küresel Yetkinlik, SOS: Sosyal Sorumluluk): Saldırganlık = $123,24 - 0,28 \cdot KSK + 0,13 \cdot KY - 0,06 \cdot SOS$

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Günümüzde yaşanan hızlı değişim süreci ile birlikte bireylerin dünyanın her yerindeki bireylere kolay ulaşabilme olanağı sunmaktadır. Bu sebeple bir ülkenin vatandaşı olmaktan dünya vatandaşı olmaya doğru bir gelişim gözlenmektedir. Bir ülkede yaşayan bireylerin sorumluluklarının farkında olması etkileşim içerisinde olduğu diğer bireylere karşı duyarlılık kazanmalarını sağlamaktadır. Küresel bir olgu olan sporda küresel vatandaşlığın önemi oldukça büyüktür. Spor müsabakalarında yaşanan saldırganlık olayları her geçen gün artmaktadır ve sporun içerisinde bulunan spor elemanlarının vatandaşlıklarının ve sorumluluklarının farkında olması saldırganlık olaylarının yaşanmamasını büyük oranda etkileyecektir. Bu sebeple çalışmamıza konu olan seyircilerin küresel vatandaşlıklarının saldırganlık üzerine etkisi incelenmiştir.

Analiz sonuçları seyircilerin takım tutma durumuna göre küresel vatandaşlık durumlarındaki farkın anlamlı olmadığını, ancak, cinsiyet ve müsabakalara gitme durumlarındaki farkın anlamlı olduğunu göstermiştir. Cinsiyet değişkeninde küresel sivil katılım ve sosyal sorumluluk alt boyutlarında kadın seyircilerin puanları erkek seyircilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görüldü. Toplumsal açıdan bakıldığında kadınların erken yaşlarda daha fazla sorumluluk sahibi olması geleneklerimizde var olan aile bağlılığının kadınlarda fazla olması nedeniyle duygusal yapısının fazla olması, empati duygusunun daha fazla gelişmesi bu sonucu destekler niteliktedir.

Müsabakalara gitme durumunda da küresel sivil katılım ve küresel yetkinlik alt boyutunda müsabakalara giden seyircilerin puanları müsabakalara gitmeyen seyircilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, seyircilerin saha içerisinde olmaları, daha fazla sosyal olmalarını sağlamaktadır ve bu seyircilerin farklı insanlarla etkileşimi zamanla küresel bağlamda bir etkileşimin önünü açacağını söyleyebiliriz.

Seyircilerin saldırganlık durumlarına ilişkin analiz sonuçları seyircilerin takım tutma durumu, müsabakalara gitme durumuna göre saldırganlık durumlarındaki farkın anlamlı olmadığını sadece cinsiyet değişkeninde anlamlı farkın olduğunu gösterdi. Çalışmamızda, cinsiyet değişkeninde saldırganlık durumunun yıkıcı saldırganlık alt boyutunda erkek seyircilerin puanlarının kadın seyircilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yapılan literatür çalışmasında, Kuru, futbol seyircilerinin spor alanlarındaki saldırganlıkları ile ilgili yaptığı çalışmada yaş, öğrenim düzeyi, gelir düzeyi gibi değişkenlerde anlamlı bir fark saptamamıştır (Kuru, 2009: 141-153).

Şenyüzlü (2013) futbol müsabakalarında olaylarda yer alan seyircilerin saldırganlık durumları ile ilgili yaptığı çalışmada, yaş değişkenindeki 26-30 yaş grubundaki seyircilerin saldırganlık düzeylerinin diğer yaş grubundakilere göre daha fazla olduğunu saptamıştır. Ayrıca, aynı çalışmada, eğitim durumu, aylık gelir düzeyi, sporla uğraşıp uğraşmamasına değişkenin göre anlamlı farklılık tespit etmemiştir (Şenyüzlü, 2013: 35-39).

Dilek ve arkadaşlarının yapmış olduğu “Davranış Değişim Basamakları ve Cinsiyete Göre Seyircilerin Saldırganlık Düzeyleri” adlı çalışmada kadın seyircilerin saldırganlık düzeyleri erkek seyircilere göre daha düşük olduğu görülmüştür (Dilek vd, 2017: 73-82). Var’ın (2008) yapmış olduğu “Futbol Seyircilerinin Spor Alanlarındaki Saldırganlık Davranışları Hakkındaki Görüşlerinin İncelen-

mesi” adlı tez çalışmasında erkek seyircilerin saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit edilmiştir (Var, 2008: 38-46).

Erkek seyircilerin saldırganlık puanlarının kadın seyircilere göre yüksek çıkmasının nedenleri olarak, kültürel yapımız erkeğe atılgan, rekabetçi, eşine sahip çıkan, her zaman dik ve güçlü durması gereken bir görev yüklediği için erkekler kızlara oranla daha saldırgan davranışlar sergilemektedir. Ayrıca erkeklerin fazla saldırganlık sergilemeleri kendini topluma kabul ettirmenin bir yolu olarak algılamasına bağlanabilir. Bu yolla, başkalarına karşı gösterilen saldırganlığın hem kendi yaşlıtlarına karşı hem de topluma karşı bir kimlik edinme çabası olduğu sonucuna ulaşılabilir (Bayram, 2013: 69-83).

Seyircilerin küresel vatandaşlık alt boyutlarının yıkıcı saldırganlık üzerine etkisine bakıldığında, en önemli etkiye sahip değişkenlerin sırasıyla Sosyal Sorumluluk, Küresel Yetkinlik olduğu; ancak Küresel Sivil değişkeninin anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir.

Seyircilerin küresel vatandaşlık alt boyutlarının atılganlık üzerine etkisine bakıldığında Sosyal Sorumluluk değişkeninin Atılganlık üzerinde önemli (anlamlı) ve pozitif bir etkiye sahip olduğu ancak Küresel Sivil Katılım ve Sosyal Sorumluluk değişkenlerinin anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir.

Seyircilerin küresel vatandaşlık alt boyutlarının atılganlık üzerine etkisine bakıldığında Küresel Sivil Katılım değişkeninin Edilgen Saldırganlık üzerinde önemli (anlamlı) ve negatif bir etkiye sahip olduğu ancak Küresel Yetkinlik ve Sosyal Sorumluluk değişkenlerinin anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir.

Seyircilerin küresel vatandaşlık alt boyutlarının atılganlık üzerine etkisine bakıldığında Küresel Sivil Katılım değişkeninin Saldırganlık üzerinde önemli (anlamlı) ve negatif bir etkiye sahip olduğu ancak Küresel Yetkinlik ve Sosyal Sorumluluk değişkenlerinin anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir.

Konu kapsamında olan saldırganlık ve küresel vatandaşlık davranışlarına ilişkin farklı örneklem gruplarıyla çalışmalar mevcuttur. Ancak, çalışmamız konusuna dâhil olan seyircilerin küresel vatandaşlık davranışlarına ilişkin ya da küresel vatandaşlığın saldırganlık üzerine etkisine dair herhangi bir çalışma bulunmamıştır. Dolayısıyla yapılan bu çalışma özgün değerde olduğu ve bundan sonra yapılacak olan araştırmalara yol gösterici olacağı kanaatindeyiz.

Yukarıdaki bulgular doğrultusunda, seyircilerin müsabakalarda bulunma nedenleri farklılık göstermesinden kaynaklanan bir durum olduğu söylenebilir. Bunlar doğrultusunda verilecek öneriler aşağıdaki gibidir;

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerine farklılıklara saygı duyulması açısından küresel vatandaşlığın öneminin konu alınacağı bir ders müfredatı geliştirilmelidir.

Antrenör, hakem kurs ve seminerlerinde küresel vatandaşlık hakkında bilgi verecek ders konulmalıdır.

Ülkemizde yaşanan saldırganlık olayları ve oranları ilgili federasyonlar ve kulüpler tarafından takip edilerek okullarda seminerler düzenlenmelidir.

Yöneticilerin spor müsabakasından önce herhangi bir tahrik edici açıklamalar yapmamalıdır ve yapanlar için yaptırım uygulanmalıdır.

Spor medyası müsabaka öncesi ve sonrası olumsuzlukları çok fazla yansıtmamalıdır ve gerek yazılı, gerekse görsel olumlu mesajlar vermelidir.

Herhangi bir spor müsabakası sonucunda kazanan ve kaybeden takımlardan sporcular seçilerek spor kanallarında konuk edilmelidir ve olumlu mesajlar verilmelidir. Televizyon reklamlarında spora daha çok yer verilmeli sporun önemi yansıtılmalıdır.

Son olarak araştırmanın geniş bir katılımı ile ülkemizin farklı illerindeki spor kurumlarının, amatör sporcuların, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ve akademisyenlerinin katıldığı bir araştırma yapılabilir.

NOT: Bu çalışma, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Prof. Dr. Seydi KARAKUŞ'un danışmanlığını yürüttüğü, Sultan YAVUZ'un hazırladığı, "Farklı Spor Dallarındaki Sporcu, Seyirci ve Yöneticilerin Küresel Vatandaşlık ve Saldırganlık İlişkisi" adlı Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

KAYNAKLAR

- Amman, M. T. (2005). Küreselleşmenin Kültürel Boyutları ve Kırkpınar. I. *Tarihi Kırkpınar Sempozyumu, Edirne 2005*.
- Bayram, Y. (2012). Spor Yapan ve Yapmayan 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Çeyiz, S., Özbek, O. (2014). Küreselleşme Ve Spor Etkileşimi. *International Journal of Science Culture and Sport*. (1)1, 487-495.
- Dilek, N.A., İmamoğlu, O., Erkin, A. (2017). Davranış Değişim Basamakları ve Cinsiyete Göre Seyircilerin Saldırganlık Düzeyleri, *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 3 (SI): 73-82

Küresel Vatandaşlığın Saldırıcılığa Etkisi: Seyirciler Üzerine Bir Araştırma

- Ekmekçi, A. Y., Ekmekçi, R., İrmiş, A. (2013). Küreselleşme ve Spor Endüstrisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(1), 91-117.
- Eroğlu, E. (2019). *Türkiye’de spor yönetimi, Türkeri, C. (Ed). Beden eğitimi ve spor bilimlerinin temelleri*. Ankara. Akademisyen Yayınevi.
- Kan, Ç. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26), 25-30.
- Kuru, E., Var, L. (2009). Futbol Seyircilerinin Spor Alanlarındaki Saldırıcılık Davranışları Hakkında Betimsel Bir Çalışma (Kırşehir İli Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 141-153.
- Reyhan, S., Kolayış, H. (2019). “Profesyonel liglerde görev yapan futbol hakemlerinin hakemlik deneyimlerine göre benlik saygısı, kaygı ve mesleki doyum düzeylerinin incelenmesi, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, KOSBED*, (37). 161-172
- Şahin, M. (2009). *Spor Ahlakı ve Sorunları*. (2. Basım). İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Şahin, S. (2006). Sosyal Değişme Sürecinde Türkiye’de Güreş Sporunun Toplumsal Dinamikleri. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Şenyüzlü, E. (2013). **Üniversite Öğrencilerinde Spora Katılımın Saldırıcılık Davranışları Üzerine Etkilerinin İncelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Talimciler, A. (2002). Futbolun Meta’laşması, *Toplum Bilim Futbol Özel Sayısı*. (16): 37.
- Var, L. (2008). Futbol Seyircilerinin Spor Alanlarındaki Saldırıcılık Davranışları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Wikipedia. (2015). Erişim: 31.05.2015. http://tr.wikipedia.org/wiki/D%C3%BCnya_vatanda%C5%9F%C4%B1%C4%9F%C4%B1.